

Beata Ciesielka-Piątek

Stowarzyszenie Polonistów

Stowarzyszenie Polonistów jako łącznik między OKE a środowiskiem nauczycielskim

I. Zamiast wstępu – słów kilka o Stowarzyszeniu Polonistów

Stowarzyszenie Polonistów to organizacja pozarządowa skupiająca aktywnych nauczycieli polonistów pracujących i emerytowanych. Członkami są nauczyciele praktycy wszystkich etapów edukacyjnych, w tym pracownicy naukowcy, autorzy podręczników, programów autorskich, innowacji pedagogicznych i projektów edukacyjnych, egzaminatorzy OKE, eksperci i edukatorzy, także przedstawiciele kadry kierowniczej, bowiem **Stowarzyszenie skupia tych, którzy nie mają jeszcze doświadczenia, i tych, którzy chcą się nim dzielić, przede wszystkim nauczycieli twórczych i poszukujących nowych rozwiązań.**

Najwięcej członków pochodzi z Krakowa, ale mamy też w naszych szeregach wielu nauczycieli z całej Małopolski, a nawet spoza niej. Zapewne ma to związek z projektami edukacyjnymi, które kierujemy zawsze do jak największej liczby chętnych i nie ograniczamy się na ogół do województwa małopolskiego. Cieszymy się również z szerokiego grona sympatyków, chętnie biorących udział w różnorodnych wydarzeniach o charakterze propagatorskim czy kulturalnym.

Stowarzyszenie działa od 2003 roku, zatem już 16 lat. Wyrosło z doświadczeń Krakowskiego Oddziału Stowarzyszenia Nauczycieli Polonistów SNaP i kontynuuje jego niektóre działania. Jednak najbardziej istotna dla Stowarzyszenia Polonistów jest współpraca z Wydziałem Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie znajduje się nasza siedziba. Jest to współpraca w zakresie wymiany wiedzy merytoryczno-dydaktycznej oraz doświadczeń, która służyć ma z jednej strony jak najlepszemu przygotowaniu studentów do pracy nauczyciela, a z drugiej strony doskonaleniu kompetencji nauczycieli praktyków w zakresie nauczania języka polskiego. Wspólne działania mają charakter edukacyjny (organizacja kursów doksztalających i doszkalających, warsztatów, wykładów otwartych), naukowy i badawczy (np. badania do prac zaliczeniowych i dyplomowych, lekcje pokazowe, ankiety, praktyki studenckie), innowacyjny (opracowywanie i wdrażanie wzorcowych rozwiązań o charakterze dobrych praktyk) oraz popularyzatorski. Członkowie Stowarzyszenia uczestniczą w interesujących wydarzeniach na Wydziale Polonistyki UJ, są współorganizatorami niektórych z nich, współpracują także ze studenckimi kołami naukowymi. Podejmujemy oczywiście współpracę także z innym uczelniami w Krakowie.

Współpracujemy z wieloma instytucjami oświatowymi i kulturalnymi (np. Muzeum Narodowe, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Wojewódzka Biblioteka Pedagogiczna, Instytut Dialogu Międzykulturowego, domy kultury), organizacjami związanymi z edukacją (SNaP, Związek Górnośląski,

Fundacja „Panteon narodowy”, Fundacja „Zawsze Warto”, Fundacja „Mapa pasji”), władzami oświatowymi (Kuratorium Oświaty w Krakowie, Wydział Edukacji Urzędu Miasta, Departament Edukacji i Kształcenia Ustawicznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego), mediami (portal Kraków Miasto Literatury UNESCO, Radio „Kraków”).

Osobne miejsce należy się z pewnością wieloletniej współpracy Stowarzyszenia Polonistów z OKE w Krakowie, dlatego też szczegółowo przybliżę ją w głównej części mojego artykułu.

II. O naszych celach i sposobach ich realizacji

Nadrzędnym celem statutowym Stowarzyszenia jest podnoszenie rangi nauczania języka polskiego poprzez różne formy aktywności, np.:

- wymianę doświadczeń między nauczycielami języka polskiego i współpracę z osobami i instytucjami;
- inicjowanie i wspieranie wszelkich form doskonalenia metod nauczania języka polskiego;
- współtworzenie programów, kryteriów oceniania i standardów wymagań w zakresie wiedzy polonistycznej na podstawie własnych doświadczeń oraz najnowszych osiągnięć i badań w tym zakresie;
- ułatwianie przepływu informacji dotyczących nauczania języka polskiego i podnoszenie kwalifikacji zawodowych członków Stowarzyszenia;
- reprezentowanie polonistycznego środowiska członków Stowarzyszenia: jego opinii, potrzeb i interesów oraz uprawnień wobec społeczeństwa i władz.

Aby realizować te cele, Stowarzyszenie organizuje dla nauczycieli m.in.:

- **seminaria**, np. „Repetytorium z Miłosza, czyli poeta szczęśliwie niezapomniany”, „Repetytorium z Herberta, czyli biografia wcale nieoczywista” (WP UJ 2017, 2018), „Regionalizm w edukacji – historia, teoria, praktyka” (Nowy Targ, 2016);
- **konferencje naukowe**, np. „Edukacja medialna w praktyce i teorii” (Kraków 2014), „Trudne lekcje języka polskiego – ku rozwiązaniom praktycznym” (WP UJ 2014);
- **warsztaty**, np. „Nowatorskie metody pracy z tekstami literackimi na lekcjach j. polskiego” (Zakliczyn, 2015), a także warsztaty poświęcone praktycznej interpretacji nowej podstawy programowej (WP UJ 2018); „Quest jako nowoczesna metoda edukacji” (Kraków 2019);
- **konkursy dla nauczycieli**, np. na scenariusze lekcji czy monograficzne materiały dydaktyczne;
- **spotkania i odczyty**, np. Salony Polonistyczne (za nami już 16!) – spotkania z ludźmi kultury i nauki w ciekawych, często mało znanych miejscach Krakowa, połączone zwykle z ich zwiedzaniem lub uczestnictwem w inspirującym wydarzeniu kulturalnym, jak choćby „Młodo-polski Salon Polonistyczny” czy „Salon Polonistyczny z muzyką w tle”.

Stowarzyszenie Polonistów organizuje także **konkursy i projekty edukacyjne dla uczniów**:

- realizowane w ramach programów grantowych Województwa Małopolskiego: m.in. „Książka lekarstwem na smutek”(2015), „Letni dzień w Krakowie”(2015), „Co w słowach piszczy? Z językiem polskim za pan brat” (2015);
- realizowane samodzielnie w partnerstwie z innymi podmiotami: „Gdy pytasz mnie, czym ojczyzna jest...”, „Sienkiewicz z wyobraźni”;
- realizowane we współpracy: Ogólnopolski Konkurs Krasomówczy im. Wojciecha Korfantego (2006–2016) – ze Związkiem Górnośląskim, **Międzynarodowy Konkurs Literacko-Plastyczny dla dzieci, młodzieży i grup rodzinnych (2016–2019) – z Referatem Misyjnym Jezuitów**, Małopolskie Dyktando Niepodległościowe „Po polsku o historii”(2013–2019) z Fundacją „Zawsze Warto” oraz liczne mniejsze projekty i konkursy.

Przywołane formy realizacji wskazują wyraźnie, że postrzegamy misję nauczyciela polonisty bardzo szeroko, interdyscyplinarnie. Wiele naszych działań integralnie łączy się z edukacją kulturową, obywatelską, regionalną, a jej odbiorcami są nie tylko poloniści i ich uczniowie.

Ponadto Stowarzyszenie prowadzi działalność popularyzatorską (np. audycje w Radiu „Kraków” i współpraca przy organizacji „Dyktanda dla Dorosłych”, artykuły prasowe, w tym np. w „Hejnale Oświatowym”), utrzymuje kontakty z odpowiednimi władzami i instytucjami (udział w konferencjach, np. w konferencji „Edukacja obywatelska” organizowanej przez Urząd Miasta Krakowa), współpracując chociażby w przeprowadzaniu wymienionych projektów. Wiele inspirujących ofert instytucji partnerskich zamieszczamy na naszej stronie internetowej i w mediach społecznościowych. Staramy się również integrować środowisko nauczycielskie m.in. poprzez wspólne uczestnictwo w życiu kulturalnym (spektakle, koncerty, zwiedzanie wystaw). Zdarzyło nam się zorganizować wystawę fotograficzną, koncert muzyczny, wydać płytę, napisać quest i dyktando, poprowadzić grę terenową i prestiżową galę.

I na zakończenie tej prezentacji działalności Stowarzyszenia jeszcze ciekawostka. W lipcu 2017 roku w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego na kierunku kulturoznawstwo – wiedza o kulturze została celująco obroniona praca magisterska pod tytułem „Po polsku o historii. Dyktando jako narzędzie budowania tożsamości narodowej”. Praca ta dotyczyła m.in. analizy tekstów dyktand tworzonych przez członków Stowarzyszenia Polonistów w latach 2013–2016 na potrzeby konkursu „Małopolskie Dyktando Niepodległościowe”.

III. Współpraca Stowarzyszenia Polonistów z OKE w Krakowie

Jednakże przede wszystkim Stowarzyszenie zajmuje stanowisko i wyraża opinie w sprawach dotyczących oświaty, szczególnie kwestii tak ważnych dla środowiska polonistycznego jak podstawa programowa, status nauczyciela polonisty w szkole, standardy wymagań edukacyjnych czy formuła egzaminów. Jednym ze statutowych celów Stowarzyszenia jest informowanie o zmianach w edukacji, w tym tych dotyczących przygotowania uczniów do egzaminów.

Dlatego też członkowie Stowarzyszenia zawsze chętnie brali udział we wszystkich spotkaniach dotyczących kolejnych reform oświatowych, szczególnie koncepcji egzaminu maturalnego oraz gimnazjalnego, żywo uczestniczyli w dyskusji, wyrażali swe stanowisko, formułowali propozycje kierowane do władz oświatowych.

Niebagatelną rolę w upowszechnianiu najważniejszych informacji z zakresu reform i ich wpływu na formułę wszelkiego rodzaju egzaminów miała współpraca Stowarzyszenia z przedstawicielami OKE w Krakowie. Jej najpełniejszym wyrazem są fora dyskusyjne organizowane od 1997 roku, czyli jeszcze przez Krakowski Oddział SNaP-u:

- **I Forum Dyskusyjne** pod hasłem „**Polonista w zreformowanej szkole**”, **I LO w Krakowie, 7 XII 1997**: dyskusja nad stanem systemu oświaty i sytuacji nauczyciela polonisty z udziałem przedstawicieli OKE i nauczycieli akademickich;
- **II Forum Dyskusyjne** pod hasłem „**Czy zdasz maturę, polonisto?**”, **VII LO w Krakowie, 8 XI 2004**;
- **III Forum Dyskusyjne** pod hasłem „**Polonista wobec najnowszej reformy programowej**”, **Wydział Polonistyki UJ, 16 X 2009**: prezentacja założeń najnowszej reformy programowej z języka polskiego – dr Witold Bobiński, UJ, dyskusja o reformie programowej z udziałem pracowników naukowych UJ i UP oraz nauczycieli praktyków wszystkich typów szkół, wystąpienia pani wizytator Elżbiety Kucińskiej, a także przedstawiciele OKE w Krakowie: Marii Michłowicz i Teresy Bulskiej. Szczególnie dużo rozmawiano o kształcie sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej;
- **IV Forum Dyskusyjne** pod hasłem „**Polonista wobec zmian programowych oraz nowej formuły egzaminów**”, **Gimnazjum nr 2 w Krakowie, 23 XI 2011**: wystąpienie kuratora oświaty, informacja o próbnym egzaminie gimnazjalnym – Maria Michłowicz, OKE Kraków, wystąpienie pt. „Subiektywna ocena projektu egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej” – dr Stanisław Bortnowski, informacja o planowanych zmianach w egzaminie maturalnym z języka polskiego od 2013 i od 2015 roku – wątpliwości i obawy, dyskusja;
- **V Forum Dyskusyjne** pod hasłem „**Edukacja polonistyczna w świetle planowanych zmian**”, **Wydział Polonistyki UJ, 27 IV 2016**: wystąpienie prof. Andrzeja Waśki, WP UJ (jednego z twórców podstawy programowej z języka polskiego), dyskusja, wnioski i postulaty.

Przedstawiciele OKE w Krakowie brali również udział w innych wydarzeniach organizowanych przez Stowarzyszenie. Nie wchodząc już w szczegóły, pozwolę sobie wymienić chociażby:

- Salon romantyczny – Dom Mehoffera, 2 VI 2000 r.: wystąpienie Teresy Bulskiej i Krzysztofa Wiatra „Egzaminy z języka polskiego w zreformowanej szkole”;
- seminarium „Meandry polskiej literatury współczesnej”, Kraków 20–31 III 2007: Teresa Bulska „ »Wstrzelić się w model« czy rozwiązać zadanie? Wnioski z uważnej lektury wypracowań maturalnych – analiza opowiadania Jarosława Iwaszkiewicza *Wiewiórka*;

- warsztaty metodyczne „Gimnazjum, liceum i co dalej?”, Kraków 7 III 2002 r. – prowadzenie Maria Michłowicz i Małgorzata Boba;
- spotkanie z przedstawicielem OKE i warsztaty dla nauczycieli szkół podstawowych pt. „Polonista wobec najnowszej reformy programowej”, Dom Kultury „Podgórze” 29 III 2012 r.;
- warsztaty „Nowa matura 2015”, Kraków 20 IX 2014 – ustalenia dotyczące matury ustnej, analiza przykładowych zadań, część pisemna egzaminu (holistyczna ocena prac uczniowskich): Anna Biernacka – członkini zespołu przygotowującego nową formułę egzaminu i opracowującego zadania dla CKE oraz Bernadeta Styczeń – członkini Zespołu Ekspertów Polonistycznych powołanego przez CKE w ramach pilotażu matury.

Ponadto przedstawicielki Stowarzyszenia Polonistów biorą udział w różnego rodzaju konferencjach dotyczących przemian w ustroju oświatowym oraz w formule egzaminu, aby informować członków na bieżąco o najnowszych tendencjach (np. konferencja pt. „Modernizacja egzaminu maturalnego z języka polskiego w 2015 r.” w Serocku k. Warszawy 23 XI 2011 r. czy konferencja Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej w Lublinie).

IV. Zamiast zakończenia

Wynikiem przedstawionej (dość pobieżnie z oczywistych względów) współpracy Stowarzyszenia Polonistów z OKE w Krakowie jest nie tylko wiedza i konkretne umiejętności zdobywane podczas warsztatów czy seminariów, lecz także możliwość wypowiedzenia się w publicznej dyskusji na istotne dla nauczyciela praktyka tematy, również w formie pisemnej. Stowarzyszenie zawsze zbiera te głosy i w imieniu swoich członków formułuje stanowisko przekazywane następnie odpowiednim instytucjom (np. „Głos Stowarzyszenia Polonistów w sprawie projektu podstawy programowej dla przedmiotu język polski w szkole podstawowej” z roku 2016 czy „Stanowisko Stowarzyszenia Polonistów z siedzibą przy Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w sprawie wymiaru czasu pracy nauczycieli języka polskiego” 2012).

W obliczu bieżących wyzwań planujemy podejmowanie działań adresowanych także do trenerów języka polskiego jako drugiego języka, głównie polonistów, którzy zgłaszają potrzebę wsparcia ich w różnych sferach, również tej związanej z przygotowaniem uczniów cudzoziemskich do egzaminów zewnętrznych.

Myszę, że Stowarzyszenie Polonistów odgrywa istotną rolę w upowszechnianiu wiedzy o reformowanej (zbyt często – nie tylko naszym zdaniem) polskiej szkole, pełni funkcję swoistego przekątnika między Centralną Komisją Egzaminacyjną a środowiskiem nauczycieli praktyków, często zdezorientowanych i zagubionych w rzeczywistości permanentnej zmiany. O tym, że taka działalność jest potrzebna, świadczy duża frekwencja i wysoka temperatura każdego spotkania. Wychodzimy z założenia, że zarówno merytoryczna debata, jak i konstruktywna krytyka zawsze są potrzebne, że warto się nawzajem słuchać, aby wypracować najlepsze rozwiązania. Pokłosiem spotkań czy forów dyskusyjnych zawsze była także potrzeba doksztalcenia się i podzielenia z innymi nauczycielami zdobytą wiedzę.

Analizując obszary aktywności Stowarzyszenia, zauważyłam pewien brak czy raczej niedosyt. Do tej pory nie podejmowaliśmy działań wspomagających, upowszechniających kompetencje diagnostyczne nauczycieli, niewiele zajmowaliśmy się diagnozą i diagnostyką edukacyjną, jedynie w kontekście oceniania czy przewidywania wyników egzaminów. Jaki to ważny obszar w pracy każdego nauczyciela, nikogo przecież w tej sali nie trzeba przekonywać. Mam nadzieję, że przy wsparciu Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej uda nam się włączyć te zagadnienia do naszej działalności.

Na zakończenie chciałabym w szczególny sposób wyrazić wdzięczność Pani Teresie Bulskiej-Leśniak i Pani Marii Michłowicz z OKE w Krakowie za wieloletnią współpracę i nieocenioną życzliwość dla Stowarzyszenia Polonistów. Zawsze mogliśmy na Panie liczyć i mamy nadzieję na dalszą współpracę – teraz, gdy za nami pierwszy egzamin ósmoklasisty, a przed nami kolejna... nowa matura.